

פרשת יתרו

התקרבות של אהבה

בפרשה מסופר על מעמד הר סיני וכתובות בה עשר הדיברות. הפרשה מלמדת אותנו על קשר האהבה העמוק בין הקב"ה לעם ישראל ועל חשיבותה של מצות 'ואהבת לרעך כמוך' כדרך היחידה שלנו לצאת מכל הצרות שלנו כיחידים, כחברה וכעולם שלם.

הקדמה

הפרשה פותחת בבואו של יתרו, חותן משה, אל המדבר, להצטרף לעם ישראל. יתרו מגיע עם בתו ציפורה ושני ילדיה ממשה רבנו, גרשם ואליעזר. משה יוצא לכבדו בקבלת פנים חגיגית ואליו מצטרפים אהרון וכל זקני העם. אחריהם יוצאים ממש כל העם. יתרו זוכה להיות הגר הראשון בהיסטוריה.

הפרשה הקודמת הסתיימה במלחמת עמלק ברפידים. לאחר שנלחמו בעמלק ונסעו מרפידים, הגיעו בני ישראל אל היעד הנכסף, הר סיני. הפרשה מתארת בפנינו את ההכנות לקראת מעמד הר סיני ואת הרגעים היקרים של קבלת התורה. בפרשה מופיעות עשרת הדיברות שהן התמצית והבנין המחודש של העולם, כפי שכתבנו בפרשות הקודמות בקשר לעשר מכות מצרים. במעמד זה היה אמור להיות גמר התיקון של העולם, אבל, כמו שנראה בפרשת 'כי תשא', בחטא העגל נתקלקלה ההזדמנות. למרות זאת, כתוב במדרש על דור המדבר, "כל אותו הדור ששמעו קולו של הקב"ה בהר סיני, זכו להיות כמלאכי השרת, לא ראו טומאה בימיהם, ולא משל בהם כל מיני כינים, ובמותם לא שלטה בהם רימה ותולעה, אשריהם בעולם הזה ואשריהם לעולם הבא" (פרקי דרבי אליעזר מ"א).

כתוב על המסע להר סיני, "ויסעו מרפידים, ויבאו מדבר סיני, ויחנו, במדבר; ויחן-שם ישראֵל, נגד הָהָר". רש"י אומר, "ויחן-שם ישראֵל" - "כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת". עם ישראל הגיעו להר סיני במצב של אחדות כה גדולה שהתורה מדברת עליהם כגוף אחד.

יש עניין מיוחד בשבת הזאת. הרבי מרוז'ין זצ"ל היה אומר, שכמו שהזמן מעורר הקריאה, שקוראים בתורה מענייני היום, בפסח את הפרשה של פסח וכו', כן הקריאה מעוררת את הזמן. בשבת שקוראים בתורה על קבלת התורה מעוררים את ההארות של קבלת התורה. לכן שבת זאת היא כמו שבועות קטן, שיש בה בחינת מתן תורה קטן. הזדמנות פז להתחבר לנקודה הפנימית של מתן תורה ולחדש בנו את השמיעה של הקול האלוקי ששמעו אבותינו על הר סיני.

אז מה אומר לנו הרגע הגדול הזה של מתן תורה? איך זה קשור אלינו כיום? צריך לזכור שהתורה היא אור. תורה זה גם מלשון הוראה. מתן תורה היה ועודנו המעמד הגדול ביותר בו קיבלנו את הוראת הדרך כיצד להתחבר לאור של הבורא. לפי העיקרון שדומה מושך דומה ושהדבר שמפריד אותנו ברוחני, מה שיוצר את תחושת הפירוד בתוכנו, זהו הרצון לקבל לעצמו, שהוא ההפך הגמור לנתינה האינסופית של הבורא, ניתן להבין שחיים של השפעה זאת הדרך היחידה לשוב ולהתחבר עם האור. התורה כולה נותנת לנו כלים כיצד לעלות מעל הטבע ולהפך את הרצון שלנו, להגיע למדרגה הנשגבת של "ואהבת לרעך כמוך".

יתרו

הפרשה כאמור פותחת בסיפורו של יתרו וגם נקראת על שמו. "וישמע יתרו כהן מדין, חתן מֹשֶׁה, אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה, וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: כִּי-הוֹצִיא ה' אֶת-יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרָיִם". רש"י אומר, "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". כל העולם שמע דברים אלה, שמע ולא בא. יתרו שמע ובא. יתרו זכה שתקרא פרשה על שמו. יתרו היה כומר של עבודה זרה. הרב שיינברגר שליט"א מבהיר, בסדר גודל ממש כמו האפיפיור היום. הטומאה הכי גדולה בעולם זו עבודה זרה ולמעשה, לא היתה עבודה זרה שיתרו לא ניסה, עד עבודות האלילים הגרועות ביותר. אולם אחרי ששמע על חציית ים סוף ומלחמת עמלק, התחיל חוזר בתשובה, התחיל להכיר במציאותו של הקב"ה. נדון בהמשך, למה דוקא שני הדברים האלה גרמו ליתרו לשנות את הכיוון.

פרשת יתרו

בכל אופן, מסביר הרב שיינברגר שליט"א, דבר חשוב שאנו לומדים מפה זה שהקב"ה לא זורק אף אחד. 'לא ידח ממנו נידח' זה לא רק לגבי כלל ישראל, אלא גם אצל הגויים. אלה שממש מורדים בשם ועושים את הדבר הכי גרוע, כופרים, גם להם יש סיכוי להתקרב בצורה הטובה ביותר שאפשר לתת להם אפילו פרשה בתורה, כמו יתרו.

השמיעה של יתרו

יתרו שמע, כל העולם שמע. הם רק לא ידעו מה זאת השמיעה. אומר הרב שיינברגר שליט"א, כמו במוסיקה, יש גובה של דציבלים כל כך גבוהים שהאוזן הרגילה כבר לא יכולה לתפוס. רק מי שמסוגל לשמוע כזאת דקות יכול לשמוע. כל העולם שמעו איזה רעש גדול וחשבו שזה מבול, רק יתרו שמע את הקול האמיתי. כלל ישראל כל הזמן הכינו את עצמם לשמיעת הקולות. הנפש היהודית תמיד שאפה להגיע לרגע הזה של מתן תורה. מה שנותן את יכולת השמיעה זה קבלת האמונה בקב"ה ובמשה. זה לא מספיק רק להאמין בקב"ה, צריך להאמין גם במשה, הרועה הנאמן, מנהיגם של ישראל בכל הדורות, העניו באדם.

בכלל, ככל החושים, גם את השמיעה צריך לזכך. אמרו חז"ל, שבכל יום יוצאת בת קול מהר חורב וקוראת לכל באי העולם לבא אל התורה. מעמד הר סיני הוא משהו נצחי. אבל, מי שומע? כתוב בשירת הים, "שָׁמְעוּ עַמִּים, יִרְגְּזוּ; חֵיל אֶחָז, יִשְׁבִּי פְּלִשְׁתִּי" (שמות ט"ו י"ד). כל אומות העולם שמעו על קריעת ים סוף, הרי כל המים בעולם נחצו באותה שעה, אפילו בצלוחית מים שהחזיק אדם בידו (מכילתא). בכל זאת, כולם שמעו ורק יתרו בא. דבר זה מלמד אותנו שעור חשוב. שמיעה זה קשור לספירת הבינה וליכולת ההתבוננות שבנו. שניים יכולים לשמוע שעור, אחד, כמו שאומרים, הדברים יעברו לו ליד האוזן, ואילו השני באמת ישמע, יתבונן ויזכה לעשות מעשים ולשנות את חייו. יתרו שמע ובא, הוא לא רק שמע שמיעה חיצונית, הוא גם הבין. אם אנחנו רוצים לשמוע את הקולות בתוך הרעש הגדול של המציאות של דורנו, אנו מחויבים להתחבר אל בחינת האמונה בנפש פנימה, המקום בתוכנו שלא רק שומע, אלא גם מקשיב ומפנים.

העצה של יתרו

יתרו רואה את דרך ההתנהלות של משה עם העם ואומר, "מֵה-הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעַם--מִדְּוַע אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְּךָ, וְכָל-הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן-בְּקָר עַד-עֶגְבָּי... לא-טוב, הַדָּבָר, אֲשֶׁר אַתָּה, עֹשֶׂה. בְּבַל תִּבְל--גַּם-אַתָּה, גַּם-הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ: כִּי-כִבַּד מִמֶּךָ הַדָּבָר, לא-תוּכַל עֲשׂוֹה לְבַדְּךָ". יתרו נותן עצה למשה רבנו איך לבנות סדר נכון של עזרה, שיפוט וייעוץ לעם, "וְאַתָּה תִּחְזַק מִכָּל-הָעָם אֲנָשֵׁי-חֵיל יִרְאֵי אֱלֹקִים, אֲנָשֵׁי אֶמֶת--שֹׁנְאֵי בְּצַע; וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם, שְׂרֵי אֱלֹפִים שְׂרֵי מְאוֹת, שְׂרֵי חֲמִשִּׁים, וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת. וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם, בְּכָל-עֵת, וְהָיָה כָּל-הַדָּבָר הַגָּדֹל יִבְיֹאוּ אֵלֶיךָ, וְכָל-הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּ-הֵם; וְהִקַּל, מֵעֲלֶיךָ, וּבִשְׂאוּ אִתָּךְ". כביכול, עצה מעולה שאכן מתקבלת. יחד עם זאת היא שנויה במחלוקת. אומר הרב שיינברגר שליט"א, על פניו, נראה שיתרו תרם תרומה גדולה לסדר בעם ישראל, איך לנהל את ענייני הקהילה. מאידך, יש ביקורת על יתרו, אדם שרק מגיע וכבר נותן עצות. ממילא משה רבנו ודאי ידע מה זה סנהדרין, מה זה סדר חברתי. אז מה יתרו מתערב? איך צריך להתייחס לדבר הזה?

מסביר הרב שיינברגר שליט"א, בכל דבר יש ניצוץ של קדושה שמקיים אותו. שום דבר, אפילו עבודה זרה, לא יכול להתקיים אם אין בזה איזה ניצוץ של קדושה. יתרו בא, חוזר בתשובה ומביא איתו את הניצוץ שבו. הניצוץ זה פרשת 'שופטים' - כל הסדר הקהילתי-חברתי של עם ישראל. הבעיה היא שזה היה בוסר. ענין השופטים צריך להופיע רק בזמן הישיבה בארץ ישראל, ויתרו מביא את זה במדבר. משה יודע את העניין הזה ובכל מקרה גם אחרי המינויים האלה משה המשיך לעבוד קשה, מבוקר עד ערב, אומן של ישראל, מטפל בכל אחד ואחד. יש סדר בטבע ויש סדר למעלה מהטבע. יתרו בא וסידר את הדברים לפי הסדר הטבעי, אלא שרק בארץ ישראל צריך לנהוג בסדר הטבעי, זה נקרא סדר זרעים. במדבר זה סדר של למעלה מהטבע, סדר ניסי.

פרשת יתרו

מי היה יתרו - ברוחני

כדי להבין את סיפור המעשה עם יתרו צריך להתעמק קצת בגלגולי נשמות, להבין את מקורו של יתרו בסדר הגלגולים. לשם כך צריך לחזור אל קין. כתוב בבראשית, "שָׁבַע יֶקֶם יֶקֶם קַיִן" (בראשית ד' כ"ד). 'יקם' זה ראשי תיבות של יתרו, קורח, מיצרי. אלה הם שלושת החלקים של נשמת קין. יתרו זה הנשמה, קורח זה הרוח ומצרי זה הנפש. לעומת זאת, משה רבנו זה הגלגול של הבל. בין שבעת השמות של יתרו הוא גם נקרא קיני, אותיות קין. המקור של השם קין, שאמרה חוה, "קִנִּיתִי אִישׁ אֶת ה'" (בראשית ד' א'). זה הייעוד המקורי של השם קין, קניין מהשם. אלא שקין קלקל ונעשה "קינא דמסאבותא", קן של טומאה. יתרו בא לתקן את זה. הוא יוצא מהטומאה הכי גדולה ובמעמד הר סיני עושה קניין אמיתי מהשם.

חוץ מזה, ידוע שקין והבל נולדו עם תאומות והתחתנו איתן. החטא של קין נבע מכך שהוא קינא בתאומה היתרה שהבל קיבל, ולכן הרג אותו. כשיתרו בא אל משה הוא מודיע, "אֲנִי חֹתֵנְךָ יִתְרוֹ, בֶּן אֱלִיבֶן; וְאֶשְׁתְּךָ--וְשָׁנִי בְּבֵיתָהּ, עַמָּה". מגלה האר"י הקדוש את הרמז בדבריו, 'אני חתנך יתרו' - ראשי תיבות 'אחי', אני אחיך קין, 'ואשתך, ושני בניה עמה' - אני מודה שזאת היא אכן אשתך ומחזיר לך אותה.

כשנגיע לפרשתו של קורח נראה את הקשר של קרח לקין, שכתוב על קין, "קוֹל דְּמֵי אָחִיב, צַעֲקִים אֲלֵי מִן-הָאֲדָמָה" (בראשית ד' י'), ועל קורח כתוב, "וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה, אֶשְׁרַח תַּחְתֵּיהֶם. וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ, וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת-בְּתֵיהֶם, וְאֶת כָּל-הָאֲדָם אֲשֶׁר לְקִרְחַ, וְאֶת כָּל-הַרְכֹּשׁ" (במדבר ט"ז ל"א), מידה כנגד מידה.

האיש המצרי זה גם כן מידה כנגד מידה, בגלגול הקודם קין הרג את הבל ובגלגול הזה משה הרג את המצרי. למרות שהתיקון של נפש, רוח ונשמה של קין זה לא בדיוק לפי הסדר של התיקון, אין מוקדם ומאוחר בתורה. מוסבר גם, שבאותו זמן שמשה הכה את המצרי אז כבר היה התעוררות אצל יתרו, עד שהגיע למתן תורה, ובכל אופן, אלה שלושת הגלגולים של קין וכך הושלם הדבר.

ביטול הכח של עבודה זרה

כבר ציינו מקודם שהדבר שגרם ליתרו לחזור בתשובה היתה השמועה על קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. הוא בטח גם שמע את כל הדברים האחרים שעשה הקב"ה למצרים, עשר המכות, המופתים הגדולים ובכל זאת שני דברים אלה גרמו לו לבא. אומר הרב שיינברגר שליט"א, יש כאן ענין עמוק. כתוב על הקב"ה, "לית אתר פנוי מניה", אין מקום פנוי ממנו, ממלא כל עלמין, סובב כל עלמין. עובדי עבודה זרה יודעים שיש בורא והוא ברא את כל הברואה. הם לא מעלים על דעתם שמה שהם בונים ועושים זה הכח עצמו. אלא הם אומרים שהקב"ה ברא את העולם ומסר אותו למשרתים (שמש, ירח וכו'). בפסל שהם עושים הם מתקשרים למשרתים. זה בודאי לא רצון השם והם יודעים שהם עושים נגד רצון השם. אבל כביכול, זה התחום שהקב"ה לא מתערב. עובדה שהעבודה זרה שלהם עובדת. אנשים נכנסים לבית עבודה זרה חולים, ונרפאים.

רבי עקיבא אמר שבזה הקב"ה השאיר מקום לטעות. זה נעשה ככה כדי להשאיר את אפשרות הבחירה בידי כל אדם. עובדי עבודה זרה חושבים שהקב"ה מסר את כל העניינים האלה ובהם הוא לא מתערב. זאת אומרת שהם אומרים שיש מקום שהוא לא נמצא וכאן טמון שורש הכפירה שלהם. מסביר הרב שיינברגר שליט"א, אם אחד אומר שיש מקום, אפילו הטמא ביותר, שהקב"ה לא נמצא שם, אז הוא מגביל את הקב"ה במקום. ים סוף היה אולי המקום הכי טמא שיש, כי המצרים התייחסו אליו כאל עבודה זרה שלהם. אלא שהנה הקב"ה קרע את ים סוף ונכנס שם בעמוד ענן ועמוד אש והראה ש"לית אתר פנוי מניה" וזה סתר את כל השיטה, כל העבודה הזרה שלהם וכל העבודה זרה של יתרו.

דבר נוסף, יתרו ראה איך שמצרים העבידו את בני ישראל, שפרעה עשה ככל העולה על רוחו במשך מאתיים ועשר שנים, שום דבר לא עצר אותו, הקב"ה לא התערב. אפשר היה לטעות שמצרים הם העילית והם אכן מקבלים את כוחם מעבודה זרה ולכן הקב"ה לא נמצא שם והם יכולים לעשות מה שהם רוצים. אלא שאז באה מלחמת עמלק. עמלק בא על שרפו ידיהם של ישראל מהתורה. הקב"ה מסר אותם בידי הטמאים, כביכול עזב אותם במקום הטמא, אבל אז כולם ראו שגם שם הקב"ה נלחם להם. אלו שני

פרשת יתרו

הדברים, חציית ים סוף ומלחמת עמלק, שסתרו את כל התזה של יתרו והביאו אותו לזרוק את הכל לבא ולהתגיר.

כפיה בקבלת התורה

עוד ענין חשוב במעמד הר סיני, מופיע דוקא במדרש. הקבלה אומרת לנו שאין כפיה ברוחניות. אי אפשר להכריח בן אדם להיות רוחני. אי אפשר להכריח אף אחד לקבל על עצמו עול תורה ומצוות ויש לזה שורשים רוחניים עמוקים. בכל זאת, אנו קוראים במדרש, "עמדו ישראל בהר סיני ערוכים, האנשים לבד והנשים לבד. באותה שעה נתלש הר סיני וניצב בשמי מרום. כפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר: אם מקבלין אתם עליכם את התורה - מוטב, ואם לאו, שם תהא קבורתכם, באותה שעה געו כולם ושפכו ליבם כמים בתשובה, ואמרו: כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע!" (בבלי, ע"ז). מה פשר הכפיה הזאת, איום בחיים ומוות? למדנו שאין רע יורד מלמעלה, אז על מה מדובר פה?

ממקומו קשה לנו לתפוס את עוצמת המעמד שהיה בהר סיני. קצת עיון במדרשים נותן מעט טעם ללב. כתוב, "כשנתן הקב"ה את התורה, ציפור לא ציפצף, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש, הים לא נזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא העולם שותק ומחריש, עד שיצא הדיבור" (שמות רבה), וכתוב, "יצא קול ראשון והשמים והארץ רעשו ממנו, והימים והנהרות ברחו, ההרים והגבעות נתמוטטו, וכל האילנות כרעו, והמתים שבשואל חיו ועמדו על רגליהם, וכל העתידים להבראות עד סוף כל הדורות, שם עמדו עמהם בהר סיני" (פדר"א), וכתוב, "וכששמעו ישראל את הדיבור יוצא מפי הקב"ה, חזרו לאחוריהם שנים עשר מיל ויצאה נשמתן. כיון שראו מלאכי השרת שפרחה נשמתן של ישראל, אמרו לפניו: למי אתה נותן התורה למתים או לחיים? מיד הניף הקב"ה גשמי חיים על ישראל שיקבלו התורה ברוח נדיבה, והיו מלאכי השרת מניפים להם במניפות" (עשה"ד), ועוד "שלח לכל אחד ואחד מישראל שני מלאכים, אחד שמניח ידו על ליבו שלא תצא נשמתו, ואחד שמגביה ראשו שיוכל לראות את בוראו, והקב"ה נתן להם רשות שיהיו יכולים להסתכל בכבודו" (עשה"ד), ולסיום, "מיד פתח להם הקב"ה שבעה רקיעים ושבעה ארצות ואמר: ראו, אתם עדי שאין כמוני במרומים ובארץ, ראו שאני אחד ונגליתי אליכם בכבודי ובתפארת" (עשה"ד).

נחזור לענייננו, אז מה השייכות של כפיה לכל המעמד הנשגב הזה? אלא, שצריך להבין שאנו חיים בעולם של הסתרים רבים. עולם מלשון העלם. מציאות הבורא נסתרת, "אכן אתה א-ל מסתתר". במעמד הר סיני הגיעו כלל ישראל למידה כזאת של זיכור ואחדות שכל המסכים הוסרו, "פתח להם הקב"ה שבעה רקיעים". אפילו תינוקות בבטן אימם ראו את הקולות. כולם יחד ראו מקצה העולם ועד סופו והכירו במציאות האלוקית המוחלטת. במצב כזה, כבר לא נשארת בחירה. מצב כזה הוא כמו כפיה. כשהטוב השלם גלוי בפניך, כל מה שנותר לעשות זה להגיד, "נעשה ונשמע", לקבל על עצמנו עול מלכות שמים.

אהבה

שווה לבדוק כמה פעמים מופיע המילה אהבה בתורה. אנו מצויים לאהוב את הקב"ה, "וְאַהֲבָתְךָ, אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-בְּפִשְׁךָ, וּבְכָל-מְאֹדְךָ" (דברים ו' ה'). אומר הרב שיינברגר שליט"א, השיא של האהבה מתגלה בפרשה הזאת, כי התורה צריכה להתקבל באהבה. לא נכנס כאן לעובי הקורה של מה זאת אהבה באמת. רק נביא את הדברים של הרב שליט"א שאומר, יש כמה דברים שהם יסודות לכל, אחד מהם זה האהבה. הרב מסביר, ילדים נולדים מאושרים, בריאים וכל זה תלוי באהבה של ההורים. אם יש אהבה הילדים יוצאים מוצלחים. אם חלילה, יש פגם באהבה, הילדים לא מושלמים. כדי להוליד דבר מושלם צריכים אהבה גדולה. זאת אומרת, שאהבה זאת כבר מדרגה שמעידה על שלמות ולא איזה רגש ראשוני של התעוררות רגעית.

בפרשה הזאת יש אהבה גדולה. אהבה של הקב"ה, "וְהֵייתֶם לִי סִגְלָה מְכֹל-הַעַמִּים, כִּי-לִי כָל-הָאָרֶץ, וְאַתֶּם תְּהִיוּ-לִי מִמְלַכְת כְּהִנִּים, וְגו' קְדוֹשׁ", אהבה גדולה של הקב"ה לישראל, אהבה גדולה של ישראל לקב"ה. בפרשה זאת עם ישראל אומרים, 'נעשה ונשמע', "כל אשר ידבר השם נעשה", מוכנים לקבל עליהם כל

פרשת יתרו

דבר באהבה. השורש לזה קיים בכל אחד מאתנו. מה שצריך זה הרבה זיכור כדי להתחבר לנקודה הזאת של אהבה שלמה, אהבת השם ואהבת הבריות.

התקרבות של אהבה

ישנו מדרש המתאר כיצד הקב"ה חיזר על פתחיהן של כל האומות והציע להן את התורה. אבל אף אומה לא רצתה לקבל אותה. כל אומה שאלה מה כתוב בה, וכששמעה, נרתעה ודחתה אותה. האמת היא, אומר הרב שיינברגר שליט"א, שלכל עם הקב"ה אמר את הדבר הקשה ביותר להם. כשבא לבני אדום, שאלו אותו, מה כתוב בה? אמר להם, 'לא תרצח'. מיד אמרו, הרי כתוב "ועל-חַבֵּב תִּתְּיָה" (בראשית כ"ז מ'), שאלו, מה נעשה? נצא לפנסיה? החרב היא כל המהות שלנו.

לבני ישמעאל אמר שכתוב בתורה 'לא תגנב'. הם לא יכלו לקבל את זה, כי כתוב, "יָדוּ בְכָל, וַיֵּד כָּל בּו" (בראשית ט"ז י"ב). לבני מואב ועמון אמר, 'לא תנאף' וכו'. זה נראה כאילו בכוונה אמר הקב"ה לכל אומה את הדבר המסוים שיגרום להם לא לקבל את התורה עליהם. אולי היה צריך לומר להם, אתם צריכים לתת צדקה. היו אומרים, בטח, אנחנו תמיד נותנים. צדקה זה משהו שנהוג אצלנו.

מסביר הרב שיינברגר שליט"א, לפני שהאדם מתקרב לתורה, צריך לעשות טיפול שורש. השורשים שהם "שורש פורה ראש ולענה", זה הדבר שעוצר את האדם מלהתקרב לכל דבר טוב. את השורש המסוים הזה שבכם, אמר הקב"ה לגויים, אתם צריכים לעקור, לפני שאתם מתקרבים לתורה. אח"כ נדבר על כל התורה, כל הדברים היפים שאתם אוהבים. אלא שאח"כ תגלו שמה שאתם קוראים צדקה, זה לא בדיוק צדקה, זה "וְחִסְדֵּי לְאֵמִים חֲטָאת" (משלי י"ד ל"ד). כאשר תעקרו מעצמכם את הרע הזה, אז אתם יכולים לקבל תורה ואז גם החסד שלכם יהיה חסד אחר לגמרי.

אצל הגויים יש נקודות מסוימות שקשות להן. לעם ישראל הכל קשה. כתוב בגמרא, "שאלמלא לא נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם... עזין הן ישראל באומות" (מסכת ביצה). לכן, אין לקב"ה משהו מסוים להגיד להם, להם הכל קשה. אבל עם ישראל מוכנים לקבל את הכל. בגלל שזה דבר השם. הם יודעים שלא הרצון שלהם קובע. כבר מאברהם אבינו למדנו שהתוכניות שהאדם עושה זה לא מה שקורה בסוף. הוא בא לארץ המובטחת וישר היה צריך לרדת למצרים בגלל הרעב. אין תוכניות! הגיע הזמן שהאנושות תלמד שאין שום תוכנית! הרבה פעמים הרב שליט"א אומר את זה, שמיום שנברא העולם לא היה מישהו שעשה תוכנית לעשרים וארבע שעות והכל היה בדיוק לפי התוכנית שלו. אין דבר כזה! "רְבוֹת מִחֲשָׁבוֹת בְּלִבְ-אִישׁ; וְעֵצַת ה', הִיא תְּקוּם" (משלי י"ט כ"א). לא האדם קובע מה שטוב בשבילו, אלא סומך בעניים פקוחות על כל מה שהשם אומר לו.

ממלכת כהנים

רגע לפני קבלת התורה מדבר הקב"ה עם משה ומוסר לו את הדברים שהם היסוד לעצם קיומנו והשורש של התיקון שלנו בעולם הזה, דברים הדורשים התעמקות יתרה. כתוב, "וְעַתָּה, אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי, וְשִׁמְרֶתֶם, אֶת-בְּרִיתִי--וְהִייתֶם לִי סֵגֻלָּה מִכָּל-הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי מִמְּלֶכֶת כְּהֹנִים, וְגוֹי קְדוֹשׁ. אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר תִּדְבָּר, אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיָּבֵא מֹשֶׁה, וַיְקַרְא לְזִקְנֵי הָעָם; וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר צִוָּהוּ, ה'. וַיַּעֲנוּ כָּל-הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ, כָּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' בְּעֵשָׂה". ב"מאמר הערבות" (ספר מתן תורה) כתב בעל הסולם, הרב אשלג זיע"א, חידושים עצומים בנוגע לפסוקים אלה. ננסה להביא כאן את תמצית דבריו המאירים.

ראשית, "בעל הסולם" מסביר שבמהות הדברים מצויה השאלה שנשאלו בני ישראל בטרם קבלת התורה, האם הם מקבלים על עצמם, כל אחד ואחד, את קיום המצוה של 'ואהבת לרעך כמוך', שהיא כידוע הקוטב של התורה כולה אשר כל המצוות מסבבות עליה כדי לבארה ולפרשה. או כפי שאמר רבי עקיבא 'ואהבת לרעך כמוך' זה כלל גדול בתורה, כלל שהוא כולל את כל אינסוף הפרטים שיש בתורה.

נשאלת השאלה, אם יש כאן בעצם הצעה לבני ישראל לקבל על עצמם את העבודה הזאת והאם מהכתוב אפשר להבין מה פשר העבודה ומה שכרה? גם הדברים, "והייתם לי סגולה מכל העמים..." - האם זהו

פרשת יתרו

ציווי להיות ככה או שזוהי הבטחה? בקיצור, יש כאן הרבה שאלות. מסביר בעל הסולם כי צורת העבודה של התורה והמצוות מתבטאת בכתוב, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". זאת אומרת שכולנו אמורים להיות כמו כהנים. דבר די תמוה, כי אם כולם כהנים אז מי יביא קורבנות? צריך גם עם שיקריב קורבנות וגם כהנים. אלא הכוונה היא שכמו שהכהנים אין להם חלק ונחלה ושום קנין גשמי בארץ כי השם הוא נחלתם, כך ינהגו כל העם כולו. שכל אחד מאתנו ידע באמת שכל מה שיש לו, זה לא שלו, זה של בורא עולם, שום דבר אינו קניין פרטי שלי. עולה מכל זה שאכן כאן טמון שורש התיקון שלנו. האדם, ולמעשה הבריאה כולה, בנויים מחומר אחד שנקרא הרצון לקבל. ידוע שרע זה ראשי תיבות של רצון עצמי. כל עוד אנחנו שקועים ברצון העצמי, האגואיסטי שלנו, אנחנו אפילו לא יכולים להתחיל לקבל את התורה. מתן תורה אמנם היה, אבל, אומר בעל הסולם, קבלת התורה עדיין לא. עלינו להפך את הרצון לקבל שיהיה בעל מנת להשפיע, להפוך מיצורים שבמהותם העמוקה ביותר הם אגואיסטים גמורים, לאלטרואיסטים. זהו תיקון שהוא כנגד כח הכבידה של הטבע שלנו. אנחנו צריכים לשחות כנגד הזרם כמו דגי הסלמון. רק כאשר נזכה לעשות את ההיפוך הזה, כיחידים וכאומה שלמה, נזכה להיות "ממלכת כהנים" ולהדבק בתורה ובקב"ה. רק כך נזכה לקדש את המציאות בה אנו חיים ולהפוך את כל החול לקודש, להיות "גוי קדוש". כשנתפוס שהארץ היא של השם ותפקידי להואיל ולהשפיע לבריות כולן, למלא את כל צרכן, רק אז, נזכה לראות שכל העבודות והמעשים שאנו עושים בכל יום ויום, יש בהן פוטנציאל של השפעה אדירה. עד כדי כך, שאומר בעל הסולם, "העבודות של החולין, כקצירה, זריעה וכדומה, נבחנים ממש בדוגמת עבודות הקורבנות שהכהנים היו עושים בבית המקדש". הכל תלוי בכיוון התודעה של האדם, האם הוא מקבל או משפיע. אם האדם אוחז בתודעת 'ואהבת לרעך כמוך' בכל רגע ורגע, אזי, "נמצא שהקוצר שדהו כדי להאכיל זולתו, דומה כעומד ומקריב קורבן לה".

השעור מוקדש לרפואת חני בת פנינה, דנה בת רותי, איילין שילה בת מרגרט, בתוך כלל חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת נסריה בת יעקב ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה